

Ecologische Quicksan

Laan van Duurzaamheid te Amersfoort

In het kader van een bestemmingsplanwijziging

Uitvoering	Ruimte voor Advies - J. Mossink Deventerstraat 179, 8171 NS Vaassen
Opdr.gvr.	Schipper Bosch
Locatie	Laan van Duurzaamheid
Datum	30 augustus 2016

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Beschrijving locatie en ingreep	
1.3	Opzet onderzoek	
2	Wettelijk kader	5
2.1	Inleiding	
2.2	Gebiedsbescherming	
2.3	Soortenbescherming	
2.4	Rode lijsten	
3	Resultaten	7
3.1	Beschermde gebieden	
3.2	Flora	
3.3	Fauna	
4	Effecten	11
4.1	Beschermde gebieden	
4.2	Flora	
4.3	Fauna	
5	Conclusies en Aanbevelingen	13

INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van een ecologische quickscan uitgevoerd op een ongenummerd perceel aan de Laan van Duurzaamheid te Amersfoort. Het onderzoek is uitgevoerd voor projectontwikkelaar Schipper Bosch in het kader van een bestemmingsplanwijziging. Het laten uitvoeren van een flora en fauna onderzoek heeft als doel om de (mogelijke) effecten van de ingreep op beschermde soorten en gebieden in te schatten. Hierbij voldoet in eerste instantie een zogenaamde 'quickscan': een kort onderzoek op basis van een beknopt bronnenonderzoek en een veldbezoek, waarbij een deskundige een inschatting maakt van de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Het betreft een momentopname, er kan dus geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en -beheer na afloop van het onderzoek. De quickscan kan leiden tot uitvoeriger onderzoek of tot een advies voor mitigerende/compenserende maatregelen. De geldigheidsduur van resultaten bedraagt voor zwaarder beschermde soorten maximaal 3 jaar en voor licht beschermde soorten 5 jaar.

1.2 Beschrijving locatie en ingreep

De onderzoekslocatie is een perceel met een oppervlakte van ongeveer 20.000 m² tussen de Laan van Duurzaamheid, Rondweg Noord en Oude Zevenhuizerstraat binnen de bebouwde kom van Amersfoort. De toegangspoort van het terrein ligt aan de Laan van Duurzaamheid. Het perceel ligt braak en is in het verleden niet ontwikkeld of bebouwd geweest. Een groot deel bestaat uit verruigd grasland. De oostelijke en zuidelijke rand van het terrein wordt gevormd door een ondiepe sloot met een breedte van ongeveer twee meter. Deze staat niet in verbinding met andere watergangen. Een deel van de westelijke grens bestaat uit een talud van kleiige grond ten behoeve van het hoger gelegen voetpad. Het talud is sterk begroeid met opgaande ruigte. Hetzelfde geldt voor enkele hopen kleigrond tussen talud en toegangshek. De punt aan de westgrens het projectgebied ligt iets lager en heeft daardoor een wat afwijkende vegetatie ten opzichte van de rest van het perceel maar hier vinden geen ontwikkelingen plaats.

De omgeving heeft een sterk stedelijk karakter. In de (noord)westen grenst het perceel aan de wijk Nieuwland, aan de overzijde van de Laan van Duurzaamheid ligt een groot bedrijventerrein en direct ten zuiden ligt de belangrijke ontsluitingsweg Ringweg Noord. In een groter perspectief ligt de locatie in het noorden van Amersfoort op korte afstand van de snelweg A1. Ten noorden van de A1 en ten westen van de N199 bestaat het landschap overwegend uit de laag gelegen polders tussen randmeren in het noorden en Utrechtse Heuvelrug in het zuiden.

Op het terrein zijn diverse projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting gepland. Op dit moment zijn de plannen nog niet concreet uitgewerkt. Wel is duidelijk dat het terrein grotendeels heringericht wordt. Start van de werkzaamheden zal niet eerder zijn dan medio 2017.

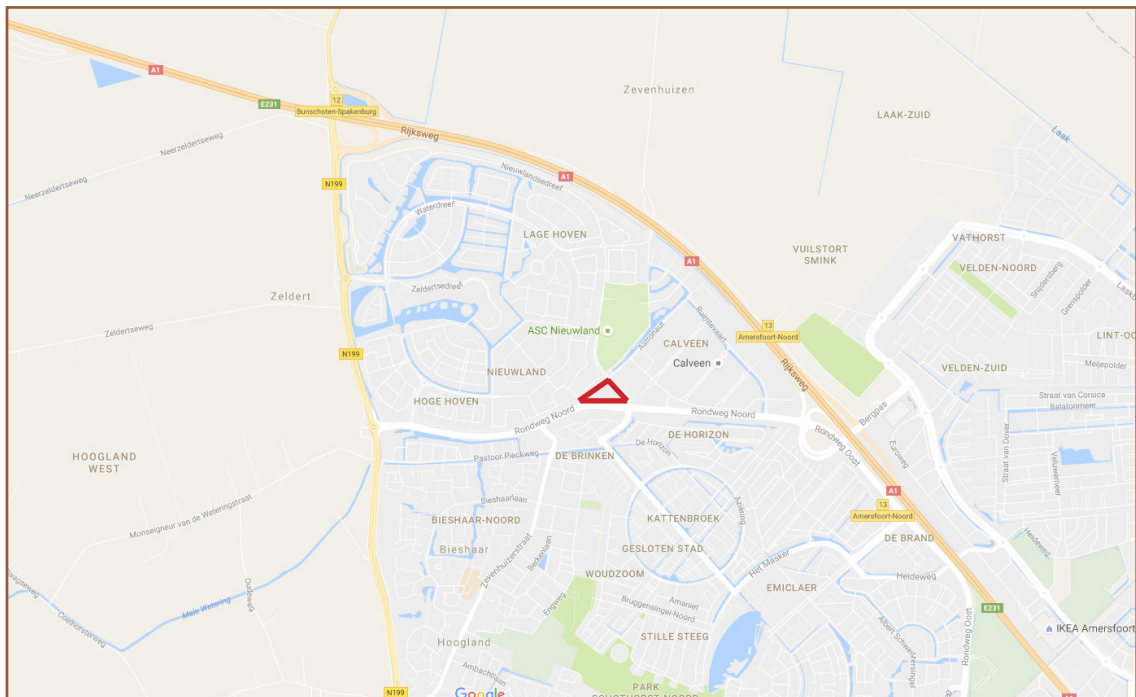
1.3 Opzet onderzoek

De ecologische quickscan bestaat uit een beknopt literatuuronderzoek (verspreidingsatlassen, websites, eerdere onderzoeken) en een veldbezoek. Op woensdag 24 augustus 2016 is het projectgebied bezocht door J. Mossink, ecooloog van bureau Ruimte voor Advies. Tijdens dit onderzoek is het terrein verkend op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde planten en dieren. Daarbij is vooral gelet op sporen die op vaste, jaarrond beschermde nesten, verblijfplaatsen of groeilocaties duiden van beschermde soorten waarvan het voorkomen in het gebied bekend

is (verspreidingsatlassen, websites, eigen kennis). Daarnaast is de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde natuurgebieden in kaart gebracht. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is mede ingeschat op basis van de terrein- en habitatkenmerken. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren zonnig, zeer warm (30 °C) en windstil.

Afb. 1.1: Globale ligging onderzoeksgebied (rood omlijnd). Bron ondergrond: Google en Aerodata Int. Surveys.

Afb. 1.2: Globale ligging onderzoeksgebied (rood omlijnd) vanuit een groter perspectief gezien. Bron ondergrond: PDOK.

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming was voorheen geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Voor houtopstanden gold de Boswet. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden die de bovenstaande wetten vervangt. Wat betreft gebiedsbescherming is er weinig veranderd. Op het gebied van soortenbescherming hebben zich diverse wijzigingen voorgedaan. Zo zijn veel planten en vissen onder de nieuwe wet niet meer beschermd, terwijl een aantal zeldzame dagvlinders en libellen juist zijn toegevoegd. Verder is het bevoegd gezag in de meeste gevallen GS van de provincie, waar dat eerder de RVO was. De provincies hebben meer zeggenschap over het beleid, wat zich vooral uit in het feit dat er verschillen zijn in de vrijstellingslijsten van soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting of bestendig beheer en onderhoud vrijstelling geldt. Meer informatie over de Wet natuurbescherming is onder andere terug te vinden op de websites van de Rijksoverheid en de verschillende provincies.

2.2 Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming was voorheen opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 en heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Beschermden Natuurmonumenten vervallen onder de Wet natuurbescherming omdat deze vrijwel geheel samenvallen met **Natura 2000-gebieden**. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De hierboven genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende provincie.

Het **Natuurnetwerk Nederland** (hierna **NNN**) en de **Groene Contour** (hierna **GC**) komen voort uit het herdefiniëren van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door de provincie Utrecht. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. In het GNN is uitsluitend sprake van een natuurbestemming. Binnen het NNN zijn ruimtelijke ontwikkelingen slechts mogelijk wanneer deze van groot algemeen of provinciaal belang zijn én er geen reële alternatieven zijn. Er geldt dan wel een compensatieverplichting om negatieve effecten teniet te doen. De GO bestaat uit 'niet-natuurlijke' elementen van de voormalige EHS zoals infrastructuur en bebouwing. In de GO liggen meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bijvoorbeeld bedrijven. De begrenzing en doelstellingen van GNN en GO worden door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in de omgevingsvisie en -verordening.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) omvat in de provincie Utrecht zo'n 30.000 hectare natuur. Een bonte afwisseling van vochtige bossen, droge bossen, heide, stuifzand, bloemrijke graslanden, rietlanden en plassen. Het is het leefgebied van talloze planten en dieren, maar ook het gebied waar veel mensen naar toe komen om te genieten en te ontspannen. Helaas staat de kwaliteit van de natuur al lange tijd onder druk door versnippering, verdroging en vermessing. Daarom is in de provincie Utrecht tussen 1990 en 2012 ruim 5000 hectare landbouwgrond omgevormd tot natuurterrein. Hiermee is het NNN al flink versterkt.

In 2013 is afgesproken dat er nog circa 4500 hectare nieuwe natuur bij komt. Die afspraken staan in het 'Akkoord van Utrecht'. Voor 1500 hectare is geld beschikbaar om nieuwe natuur te ontwikkelen. Een deel hiervan is inmiddels gerealiseerd. Daarnaast is het de bedoeling dat er 3000 hectare nieuwe natuur bij komt in de zogenaamde Groene contour, aansluitend op het bestaande NNN. Hiervoor is vooralsnog geen overheidsfinanciering beschikbaar. Deze natuur moet met andere vormen van financiering worden ontwikkeld, zoals via rood voor groen. Dit houdt in dat de opbrengst van bebouwing (rood) wordt besteed aan het ontwikkelen van nieuwe natuur (groen). Na realisatie zal deze natuur bij het NNN worden gevoegd.

2.3 Soortenbescherming

Onder de Wet Natuurbescherming zijn verschillende beschermingsregimes te onderscheiden: soorten van de Vogelrichtlijn (VR), soorten van de Habitatrichtlijn (HR) en overige beschermde soorten genoemd in bijlage A behorend bij artikel 3.10 van de WNb. Daarnaast hebben provincies de vrijheid om voor bepaalde soorten uit de laatste categorie vrijstelling te verlenen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud.

2.4. Rode lijsten

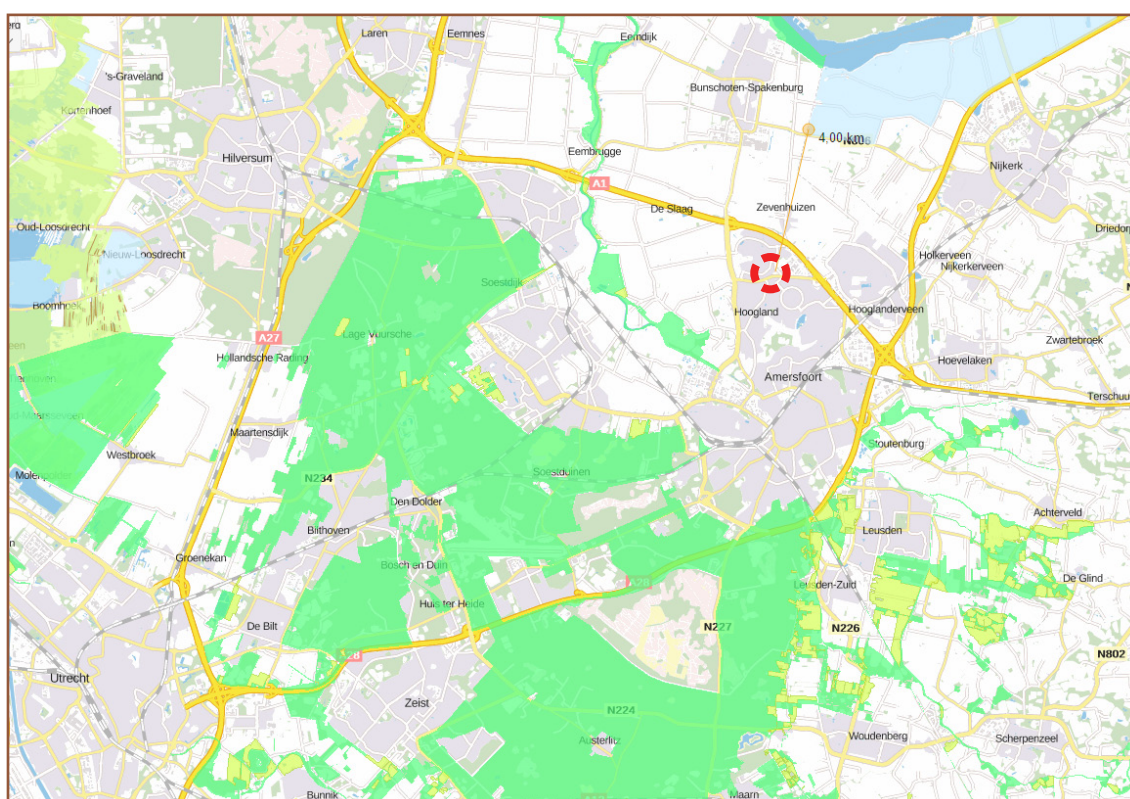
Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringsfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3

RESULTATEN BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

3.1 Beschermde natuurgebieden

Het onderzoeksgebied maakt geen onderdeel uit van Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) of Groene Contour. De ligging van het onderzoeksgebied ten opzichte van beschermde natuurgebieden is weergegeven in afbeelding 3.1. Dichtsbijzjnde Natura 2000-gebied is Arkemheen, waarvan de grens ongeveer 4 kilometer ten noorden van het plangebied ligt. Delen van het NNN liggen op ruim 2 kilometer afstand langs de Eem.

Afb. 3.1: Ligging Natura 2000-gebieden (o.a. lichtblauw), NNN (donker groen) en Groene Contour (licht groen) ten opzichte van het projectgebied (rode cirkel). Bron ondergrond: webkaart Provincie Utrecht.

3.2 Flora

Het centrale deel van het terrein bestaat enigszins verruigd voedselrijk grasland. Het perceel was recentelijk gemaaid waardoor de exacte soortensamenstelling niet te achterhalen is. Gezien de bodemgesteldheid en locatie zijn echter voornamelijk (zeer) algemene grassoorten en kruiden te verwachten. De ruigte in het noordelijk deel van het terrein bestaat grotendeels uit Grote brandnetel, Braam en Hop. Daarnaast andere soorten van voedselrijke omstandigheden zoals Riet, Gulden roede en opslag van Zwarte els en Schietwilg. Het talud is begroeid met een dicht bramenstruweel.

De vegetatie in en rond de watergang bestaat vooral uit Riet, Liesgras, Gele lis, Grote lisdodde, Koninginnekruid, Kikkerbeet en Grote egelskop. De oevers zijn steil maar mogelijk ook geschikt als groeiplaats van de Rietorchis. Sinds de invoering van de WNB op 1 januari 2017 geniet de Rietorchis geen bescherming meer. Ook veel andere relatief algemene voorheen beschermde plantensoorten staan niet meer op de lijst van beschermde vaatplanten. De nieuw toegevoegde soorten ontbreken allen in de omgeving van het projectgebied.

3.3 Fauna

3.3.1 Broedvogels

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen of te verwachten. Bebouwing ontbreekt, evenals bomen met holtes. Delen van het terrein zijn wel geschikt voor algemene broedvogels waarvan het nest alleen tijdens de broedperiode geschikt is. Rond de watergang kunnen watervogels zoals Wilde eend, Meerkoet en Waterhoen broeden. In het bramenstruweel en bomen zijn algemene kleine zangvogels zoals Winterkoning, Roodborst en Merel te verwachten.

3.3.2 Vleermuizen

Op het terrein zijn geen potentiële vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Gebouwen, kunstwerken en bomen met holtes of spleten ontbreken. Wel is het noordelijk deel van het terrein geschikt als foerageergebied voor vleermuizen die hun verblijfplaatsen in de omringende bebouwing hebben. Het zuidelijk deel is waarschijnlijk te open en te sterk verlicht om geschikt te zijn als jachtgebied. Te verwachten soorten zijn gebouwbezonende soorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. In de omgeving zijn daarnaast diverse alternatieven aanwezig in de vorm van watergangen, sportvelden, parken en bomenrijen. Gezien de afwezigheid van geschikte doorlopende lineaire structuren is het uitgesloten dat het terrein onderdeel is van een belangrijke vliegroute.

3.3.4 Grondgebonden zoogdieren

Onder "grondgebonden zoogdieren" verstaan we hier alle zoogdieren met uitzondering van vleermuizen, die reeds apart besproken zijn. Er zijn sporen aangetroffen van Mol en Veldmuis. Daarnaast zijn soorten als Egel, woelmuizen, Huisspitsmuis en Gewone bosmuis te verwachten. Er zijn geen geschikte nestbomen van de beschermde Eekhoorn aanwezig. Sporen of potentiële vaste verblijfplaatsen van de Steenmarter ontbreken. Voor grotere zoogdieren als Reeën en/of overige beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling geldt is het onderzoeksgebied ongeschikt.

3.3.5 Amfibieën, vissen en reptielen

De watergang is geschikt als voortplantingshabitat voor amfibieën. In de modderbodem kunnen tevens amfibieën overwinteren. De Bastaardkikker is tijdens het veldbezoek met enkele tientallen exemplaren waargenomen. Daarnaast komen de Meerkikker, Kleine watersalamander en de zeer algemene Bruine kikker en Gewone pad in de omgeving van het plangebied voor. Zwaarder beschermde soorten amfibieën zoals de Poelkikker en Kamsalamander zijn uit te sluiten omdat geschikt leefgebied ontbreekt of doordat de locatie buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van de soorten valt.

De sloot staat niet in directe verbinding met andere watergangen en is vrij ondiep. Waarschijnlijk komt de watergang in perioden van grote droogte (vrijwel) droog te staan. Dit maakt de sloot ongeschikt als leefgebied voor vissen. Een steekproefgewijze bemonstering met een standaard Ravon-schepnet leverde geen enkele vis op. Aanwezigheid van vissen is daarmee uiterst onwaarschijnlijk.

Voor reptielen ontbreekt geschikt leefgebied. Alleen voor de Ringslang is het perceel marginaal geschikt. De Ringslang komt rond de Eem bij Amersfoort voor maar een verbinding met de bekende leefgebieden ontbreekt. De kans om verkeersslachtoffer te worden is daarbij dusdanig groot dat soort veilig als afwezig kan worden beschouwd.

3.4.6 Overige soortgroepen

Voor zwaar beschermde of bedreigde dagvlinders, libellen en andere soortgroepen ontbreken de vaak zeer specifieke voorwaarden die ze aan hun leefgebied stellen. Er zijn geen recente waarnemingen van dergelijke soorten uit de directe omgeving van het plangebied bekend. Ook van de vele ongewervelden (met name dagvlinders en libellen) die onder de WNb zijn toegevoegd aan de beschermde soortenlijsten ontbreekt geschikt leefgebied. Het is daarom uitgesloten dat dergelijke soorten hier voorkomen.

Afb. 3.2: Noordelijk deel plangebied in de richting van de toegangspoort gezien. Links brandnetelruigte, centraal op de achtergrond enkele doorgeschoten Schietwilgen en rechts het gemaaide grasland.

Afb. 3.3: Brandnetelruigte met opslag van Zwarte els.

Afb. 3.4: Oostelijke rand projectgebied. Links de watergang en Laan van Duurzaamheid, op de achtergrond de Ringweg Noord.

Afb. 3.5: De zwaar begroeide watergang vanuit westelijke richting gezien.

Afb. 3.6: Close-up watergang. Het wateroppervlak is grotendeels dichtgegroeid. In het water en langs de oevers zijn tijdens het veldbezoek tientallen Bastardkikkers aangetroffen.

4

EFFECTEN

4.1 Beschermde gebieden

Gezien de ligging binnen de bebouwde kom, de aard en kleinschalige omvang van de ingreep en de relatief grote afstand tot beschermde natuurgebieden is een effect op Natura 2000-doelstellingen uitgesloten. Ook de wezenlijke kenmerken en het functioneren van het NNN en Groene Contour worden niet aangetast. De bestemmingsplanwijziging zal niet leiden tot effecten op deze gebieden.

4.2 Flora

De voorgenomen ontwikkelingen leiden mogelijk tot aantasting van groeiplaatsen van de Rietorchis (voormalig Tabel 2 Ff-wet). Echter, onder de nieuwe Wet Natuurbescherming is de Rietorchis niet langer beschermd en zijn ten aanzien van de Rietorchis geen speciale maatregelen vereist.

Overige beschermde soorten vaatplanten zijn niet aangetroffen of te verwachten. Effecten op beschermde plantensoorten zijn derhalve uitgesloten.

4.3 Fauna

4.3.1 Broedvogels

Herinrichting van het terrein heeft geen effect op broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Tijdens het broedseizoen kunnen snoei- en rooiwerkzaamheden en ingrepen nabij de watergang leiden tot het verstoren of vernielen van nesten van watervogels en algemene zangvogels. Bezette nesten mogen nooit verstoord worden, hiervoor is geen ontheffing nodig. Dergelijke werkzaamheden moeten derhalve buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Een tweede optie is het ongeschikt maken van terreindelen waar nesten te verwachten zijn. Dit kan bereikt worden door het rooien van de opgaande begroeiing en de slootkanten zeer regelmatig te maaien en daarmee de vegetatiehoogte <10 cm te houden.

4.3.2 Vleermuizen

Het project leidt niet tot negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen. Er is geen sprake van aantasting van belangrijke vliegroutes of essentieel foerageergebied. Nader onderzoek naar gebiedsfuncties van vleermuizen is niet aan de orde.

4.3.3 Grondgebonden zoogdieren

Werkzaamheden kunnen leiden tot negatieve effecten op algemene kleine zoogdiersoorten die opgenomen zijn in de vrijstellingslijst van de provincie Utrecht. Voor deze soorten geldt uiteraard de algemene zorgplicht maar specifieke maatregelen en/of een ontheffing zijn niet nodig. Effecten op zwaardere beschermde of zeldzame soorten zijn uitgesloten vanwege het ontbreken van deze soorten binnen de grenzen van het projectgebied.

4.3.4 Amfibieën, vissen en reptielen

Het dempen of droogleggen van de watergang kan leiden tot negatieve effecten op algemene,

licht beschermde amfibieën. Deze soorten zijn opgenomen in de vrijstellingslijst van de provincie Utrecht en daarom hoeft slechts rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat het doden of verwonden van amfibieën naar redelijkheid voorkomen dient te worden. Gedurende de winterperiode zijn overwinterende amfibieën te verwachten in de modderbodem. In het voorjaar en vroege zomer worden eieren afgezet en leven de larven in het water. Negatieve effecten kunnen voorkomen worden door de watergang voorafgaand aan de overwinteringsperiode droog te leggen of te wachten tot na de voortplantingsperiode. Reptielen en vissen zijn niet binnen het projectgebied aanwezig, effecten op deze soortgroepen zijn derhalve uitgesloten.

4.3.5 Overige soortgroepen

Beschermde of bedreigde soorten uit overige soortgroepen (o.a. libellen, dagvlinders, kevers, weekdieren) worden niet op en rond de locatie verwacht omdat het terrein geen geschikt leefgebied voor dergelijke soorten bevat. Negatieve effecten op dergelijke soorten zijn uitgesloten.

5

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- De bestemmingsplanwijziging met daaruit voortvloeiende ingrepen leidt niet tot negatieve effecten op beschermde natuurgebieden. Het uitvoeren van nader onderzoek naar effecten op Natura 2000, NNN en Groene Contour is niet aan de orde.
- Nader onderzoek naar aanwezigheid van beschermde vaatplanten is niet nodig. Mogelijk komt de Rietorchis in delen van het terrein voor maar onder de nieuwe Wet Natuurbescherming heeft de Rietorchis geen beschermde status meer. Deze wet trad op 1 januari 2017 in werking. Beschermende maatregelen ten behoeve van de Rietorchis zijn sinds dat moment niet meer vanuit de vigerende natuurwetgeving verplicht.
- Voor de **algemene beschermde zoogdiersoorten en amfibieën** die zijn aangetroffen of te verwachten geldt ook onder de Wet Natuurbescherming een **vrijstelling van de ontheffingsplicht** bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud omdat ze op de provinciale vrijstellingslijst zijn opgenomen. Wel geldt de algemene zorgplicht. Voor amfibieën houdt de zorgplicht met name in dat **droogleggen van watergangen plaats dient te vinden buiten de voortplantingsperiode en periode van winterrust. De optimale periode hiervoor is augustus - half oktober**. Als werkzaamheden aan watergangen buiten deze periode gepland worden dient dit in overleg met een deskundige op het gebied van amfibieën plaats te vinden.
- Werkzaamheden kunnen effect hebben op **algemene (niet jaarrond beschermde) broedvogels**. Kap- en rooiwerkzaamheden dienen uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen, tenzij een deskundige vaststelt dat er geen broedgevallen aanwezig zijn. De periode **oktober - half maart** is hiervoor het meest geschikt omdat de kans op broedgevallen dan minimaal is. Het broedseizoen is echter geen vooraf vast te stellen periode, van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn. Deze mogen nooit verstoord worden. Bij broedgevallen dient gewacht te worden totdat het nest permanent verlaten is.
- Ten aanzien van alle dieren en planten (beschermd of niet beschermd) geldt dat men zich dient te houden aan de **algemene zorgplicht**. Dit houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna naar redelijkheid zoveel mogelijk voorkomen moeten worden.
- Significante negatieve effecten op overige beschermde soorten of soortgroepen zijn uitgesloten, nader onderzoek naar aanwezigheid van dergelijke soorten is niet nodig.
- Wanneer tijdens werkzaamheden toch zwaarder of strikt beschermde soorten worden aangetroffen dienen werkzaamheden tijdelijk te worden stilgelegd en wordt contact opgenomen met een deskundige (volgens omschrijving van het Ministerie van EZ) op het gebied van flora en fauna. Overleg met de deskundige moet duidelijk maken hoe met de ontstane situatie kan worden omgegaan.